

JEZIK BRITANSKOGA RADIJA NA KOMISIJSKOM PREGLEDU

1. U literaturi o jeziku koja se bavi tzv. pravilnošću, u onoj s lingvističkom osnovom a i u onoj introspektivno-proizvoljnoj, obično se drži kako je engleski jezik u svom standardnom varijetetu, prije svega pisanom, reguliran spontano, te da nema akademije, kao što je imaju francuski, talijanski i španjolski, koja bi se brinula o njegovoj pravilnosti, a još manje da bi se u pravila njegove upotrebe miješale državne ustanove.

2. Iako je sve to na prvi pogled točno, ipak relativno široko slaganje u upotrebi standarda, nekada isključivo viših društvenih slojeva, a danas jedne šire grupe obrazovanih građana, snažno je poduprto velikim brojem rječnika visoke stručne kvalitete u vrlo velikim nakladama i s nekoliko prestižnih te većim brojem komercijalnih »jezičnih savjetnika« (»guides«) koji su sigurno izvršili i vrše utjecaj na to da se izbor određene leksičke jedinice ili jezične strukture smatra pravilnim odnosno nepravilnim.¹ Postoji dakle vrlo utjecajna sila — neka vrsta »neinstitucionalizirane institucije« — koja pridonosi da prosječan obrazovan govornik engleskoga jezika lako ustanovi, kad je u sumnji, što jezična elita smatra da je pravilno ili da nije pravilno u brojnim slučajevima dvojne upotrebe. Tako je stvorena ustaljena ortografija ne samo za britanski engleski već i za engleski u svijetu (s poznatim popisom razlika između američke i britanske ortografije), a postoje i sudovi koje su nametnuli preskriptivisti u toku stoljeća o tome što standardni jezik može ili ne može »podnijeti«. Treba međutim spomenuti da lingvisti koji se bave raslojenošću jezika, kojima je jasno da jedno pravilo ne može vrijediti za sve slojeve jezične upotrebe, dovode u sumnju mnoge od tih uopćenih sudova.²

3. Ustaljenost koju nalazimo u ortografiji i gramatici pisanog jezika znatno je, dakako, labavija u izgovoru i gramatici u standardnom razgovornom jeziku. No i u izgovoru se bio izgradio jedan uzoran tip. Stjecajem povijesnih i društvenih okolnosti razvio se u Engleskoj tip izgovora donekle regionalno neutralan (iako ne društveno neutralan), što znači da su se njime služili obrazovani govornici iz različitih krajeva, a da su jedva otkrivali svoje regionalno podrijetlo. Utemeljen na južnoengleskom izgovoru, a propagiran u privatnim i državnim srednjim školama (public schools; grammar schools) i centralnim sveučilištima (Oxford, Cambridge), taj je izgovor postao uzor koji Daniel Jones ustaljuje u svom utjecajnom rječniku »An English Pronouncing Dictionary« (prvo izdanje 1917. god., sada u 14. izdanju u redakciji A. C. Gimsona),

¹ Najpoznatiji su jezični savjetnici: *Fowler's Modern English Usage* 1926, 1965 (revidirao Sir Ernest Gowers), Oxford, Clarendon Press. Ernest Gowers, *The Complete Plain Words*, Her Majesty's Stationary Office 1954.

Najutjecajniji rječnik svakako je *Oxford English Dictionary* (OED), koji se nakon 12 svezaka izdanih između 1884. i 1928., te *Dodatka* (*Supplement*) 1933. i dalje upotunjuje novim riječima u svojim *Dodacima* u pet svezaka, od kojih su dosada objavljena tri.

² L. Bloomfield, *Secondary and Tertiary Responses to Language*, *Language*, 20, 1944, 45—55.

Ch. C. Fries, *The Periphrastic Future with Shall and Will in Modern English*, PMLA, Vol. 40, 1925.

Jeremy Warburg, *Notions of Correctness*, u R. Quirk, *The Use of English*, Longmans, 1962.

Prije spomenuti i mnogi drugi radovi dovode u pitanje principe propisivanja u jeziku.

naziva ga *Received Pronunciation*, primljeni izgovor, što bi trebalo značiti da nije nametnut već je društveno prihvaćen, a tim se terminom osim toga izbjegavaju prijašnji nazivi kao *King's English* i *Oxford English*, što sve asocira na društvene razlike. Ovaj tip izgovora postaje nešto kao implicitni standard kad ga tridesetih godina ovog stoljeća preuzimaju spikeri državnog radija BBC za svoj model zbog uvjerenja da je to najrazumljiviji model izgovora i zato što, navodno, ne pobuđuje regionalne predrasude. (Gimson, 1962:83). Engleski BBC-ja postaje dakle sinonim standardnog engleskog (Quirk, 1979), vjerojatno vrši utjecaj na lokalne govore i (inter)dijalekte, ali i širi osjećaj da na cijelom teritoriju Engleske postoji slaganje u ortoepiji koje onda taj isti BBC mora slijediti i od njega ne smije odstupati, a da ne izazove proteste jednog dijela slušateljstva. Vrlo zanimljiv primjer o tome kako slušateljstvo poistovjećuje određeni komunikacioni kanal ili medij s određenim tipom jezika.

4. BBC, kako saznajemo, dobiva velike količine pisama u kojima slušaoci zamjeraju ovome ili onome u jezičnoj upotrebi na radiju, no te su zamjerke prodrle i u javnost, kad je, sada već pokojni, Anvar Liddel, dugogodišnji popularni spiker, otvorenim pismom kritizirao i jezik i maniru čitanja na radiju (Listener, 5. IV 1979). Ukratko, prema Lidellu, stvari ne stoje kako su nekad stajale. Uprava BBC-ja odlučuje nakon toga da ispita koliko je kritika točna i od trojice ljudi izvan svoje ustanove zahtijeva da iznesu nezavisno mišljenje o tome. Jedan je bio Andrew Timothy, bivši spiker, drugi Denis Donoghue, profesor moderne engleske i američke književnosti na University Collegeu u Dublinu (u Irskoj), a treći Robert Burchfield, sadašnji glavni urednik »Dodataka« (Supplements) velikom Oxfordskom rječniku (OED), inače više nego voljan da za javnost daje općenita mišljenja o kretanjima u engleskom jeziku.³ Zadatak im je bio da mjesec dana slušaju domaći program radija BBC i da kažu što misle o upotrebi jezika u emisijama. Tako je nastala knjižica *The Quality of Spoken English on BBC Radio** sa svoja tri izvještaja, na koja ćemo se ovdje osvrnuti.

5. Možda je sada čas da se odgovori na eventualno pitanje što se takav jedan izvještaj tiče lingvista odnosno nastavnika jezika. Lingvist (naročito sociolingvist) nalazi u takvu izvještaju očekivane, ali možda i neke nove potvrde dvojnih, podijeljenih, upotreba u jeziku na razini izgovora ili strukture; upotpunjuje svoje podatke o stavu prema jeziku (u ovom slučaju o stavu slušalaca prema jeziku radija) što proizlazi iz kritika publike i sudova tročlane komisije; ti mu sudovi omogućuju također da promatra kakvim se argumentima žigošu u osamdesetim godinama neke proskribirane upotrebe.

Nastavnik engleskog jezika ne može pak zaboraviti da po tradiciji poučava standardni jezik i njegove varijetete i da je korisno znati koje su upotrebe »problematične«. Drugo je što će od toga primjenjivati u nastavi, jer će to ovisiti o njegovoj sposobnosti i spremnosti da kritički procijeni svaki problem za sebe.

³ Između ostaloga izjavio je u Chicagu u lipnju 1978, što je prenio i New York Times, da će po njegovoj prognozi engleski engleski i američki engleski u slijedećih dvjesto godina postati međusobno nerazumljivi. Izjava je izazvala polemike. Vidi, na primjer, Connor Cruise O'Brien »When Lords of the word get it wrong«, The Observer 2. srpnja 1978, i odgovor Burchfielda u broju od 30. srpnja. To svoje mišljenje o budućnosti dviju varijanata engleskog jezika ponovno je formulirao u članku *The Point of Severance*, Encounter 1978.

* *The Quality of Spoken English on BBC Radio*: A report for BBC by Robert W. Burchfield, Denis Donoghue, Andrew Timothy, October 1979, BBC, London.

6. Imenovanje komisije koja će ocijeniti kvalitetu engleskoga jezika u radio-emisijama izazvalo je priličan interes javnosti i niz komentara iz različitih kutova gledanja. U knjižici nalazimo izbor takvih reakcija. Ovdje donosimo nekoliko mišljenja koja povezuju izbor jezika na radiju s društvenim kretanjima u Britaniji. Douglas Brown u Church Timesu, 22. VI 1979: »Nastao je kulturni pomak unutar korporacije... Ovaj donosi sa sobom izjednačavanje prema dolje, prema obrascima govora i proze, koji mogu ući pod najveći zajednički nazivnik, a ne prema onima koji pripadaju eliti... To ima dobrih i loših strana... Mnogo onoga što se napiše za tiskanu stranicu i mikrofon čini se da je postalo kolokvijalnije, jednostavnije, manje je podložno pompoznošću, zaobilaženju i teškim višesložnim latinizmima nego djelotvornoj upotrebi glagola i s mnogo manje pridjeva. To svakako nije nepoželjno. Međutim, dogodilo se i nešto ružno: neugodan manirizam, slang, nevezane i nelogične konstrukcije koje nas podsjećaju na najružnije vidove svijeta traperica i denim platna (»dungaree-and-denim-society«) (6). Izostavimo li vrijednosne sudove, koji su osobni ukus komentatora, kao i tvrdnje u čemu se sastoje promjene (»djelotvorna upotreba glagola«?), što bi dakako trebalo kvantitativno istražiti, misao o odabiru struktura i riječi koje bi išle pod »najveći zajednički nazivnik« čini se da ukazuje na pravi problem u jeziku radija.

Stvaranje komisije komentirao je i Randolph Quirk, autor poznatih gramatika (»A Grammar of Contemporary English« i »University Grammar of English«), koji ponavlja svoje tumačenje jezičnih promjena i stava prema njima u vezi s društvenim promjenama u Britaniji:

»Izvjestaji će vjerojatno potvrditi da se engleski mijenja, i, što nije nimalo čudno, da neki ljudi ne vole neke od tih promjena. »Drugačije znači lošije« jest raširena i začudo prirodna reakcija na mnoge vrste promjena. Takva je reakcija i prizivanje božanskog autoriteta koji treba (ili u slučaju BBC-ja mora) da ustane u obranu standarda...

Ali nije samo da se engleski nastavlja mijenjati. Široka socijalna revolucija posljednjih četvrt stoljeća (s usporednom revolucijom u elektroničkoj tehnologiji) učinila je da se »demotski« glas čuje snažnije i šire nego ikada prije. To je možda pridonijelo osjećaju da jezik ne samo da postaje lošiji... već da postaje brže lošiji (Quirk 1979). Taj jezični stručnjak smatra da je za BBC neizbježno odazvati se spomenutim promjenama ako se ne želi otuđiti od šireg slušateljstva. On konstatira da su popularni listovi i reklamni panoi mnogo brži u svom dodvoravanju lingvističkim promjenama, dok ih BBC prati »na diskretnoj udaljenosti od prenapljene avangarde«. No kako je engleski BBC-ja postao sinonim za standardni engleski, slušateljstvo se smatra obaveznim da intervenira, dok istovremeno od tabloida ne očekuje vodstvo u jezičnoj upotrebi. Među onima koji jezičnu upotrebu na radiju povezuju s društvenim promjenama jest i Denis Donoghue, član komisije, koji spominje da je Britanija više pluralističko društvo nego što je bila prije tridesetak godina, slušateljstvo je radija raznorodnije i njihov je interes teže definirati. Dok upozorava da se jezična upotreba na radiju ne bi trebala povoditi za »modom trenutka«, svjestan je da su modifikacije neizbježne kad kaže: »Promjene će doći, ali BBC treba učiniti što može da ne budu žestoke«.

Proteste i intervencije slušateljstva tumači (filozofima) najpoznatiji član komisije Robert Burchfield tako što popularizira spoznaje historijske i sinkronijske lingvistike. Po njegovu mišljenju protesti su normalna reakcija na pro-

mjene u jeziku, samo što promjene u posljednjih tridesetak godina nisu tako dramatične kao u nekim drugim periodima engleskoga jezika od njegove prve pojave u pisanom obliku u 8. stoljeću. Među dramatične promjene išao bi gubitak gramatičkoga roda u staroengleskom i ranom srednjengleskom, preuzimanje velikog broja stranih riječi sve tamo od Edwarda Ispovjednika (1042—61) i još prije, veliki pomak vokala (the great vowel shift) kad su gotovo svi dugi vokali promijenili izgovor u 15. stoljeću, kidanje domaćih varijeteta engleskog jezika u mnogo prekomorskih varijeteta, naročito u Sjevernoj Americi i Australiji, i na kraju promjene kroz koje prolazi engleski jezik u 20. stoljeću otkako postaje *lingua franca* za mnoge zemlje u svijetu.

Dakle promjene koje se danas zapažaju nisu ni po čemu ozbiljnije od promjena koje su se događale kroz povijest, a te su neizbježne promjene dobrim dijelom uzrok kritike nekih slušatelja. Toliko nam kazuje povijest engleskog jezika.

Burchfield se poziva i na spoznaje sinkronijskih proučavanja jezika da bi protumačio reakcije slušalaca, u prvom redu na znanstveno prihvaćenu pojavu stilova u jeziku, jezika unutar jezika, kojima se govornici služe u različitim okolnostima. Protesti su često osnovani na činjenici da slušaoci polaze od oblika pisanog jezika kao jedino pravilnog, a zapravo taj oblik ima svoje posebnosti prema govorenom obliku, koji opet ima svojih posebnih varijeteta. Dakako da je i jezik radija vrlo poseban slučaj govorenog jezika ili podskup varijeteta, jer kako je poznato, nekad je spontan, nekad se čita kao da se spontano govori itd.

7. Uz ovo posljednje objašnjenje nas će, kao strance, svakako zanimati može li se ukazati na neke određene oblike jezika za koje bismo mogli reći da pripadaju jeziku radija. Burchfield nam daje nekoliko primjera.

a) Tom stilu tipično bi pripadali izričaji kao što su:

»This report from Paul Reynolds...«

kojemu da bi bio dio pisanog jezika nedostaje kopula (This is a report from... ili This report is from.....);

»And so for the main points of the news again«

kojemu također nedostaje npr. subjekt i glagolski dio predikata da bi se mogao samo napisati (And so we go... ili nešto slično).

b) Karakteristična je zamjena *prezenta* za tzv. *shall, will-futur*. Iako bismo rekli da se ta zamjena nalazi i u drugim razgovornim stilovima jezika, čini se da joj je najviša frekvencija u nekim tipičnim uzorcima izričaja s radija, kao npr. u najavama programa:

»At 8.30 Richard Stilgoe *hunts* through BBC sound archives for the voices of those who have made history.«

c) Naglašavanje u normalnom razgovoru nenaglašanih riječi, u prvom redu neodređenog i određenog člana, zatim prepozicija, pomoćnih i modalnih glagola, također obilježava jezik radija. Pojava je primijećena prije više godina, o njoj su veoma kritički pisali mnogi čistunci, a jedan poznati publicist, kako je sam rekao, započeo je rat protiv *thee*, naglašenog određenog člana kad nema razloga za emfazu (Bernard Levin, 1975).⁴ Uza sve to naglašavanje tih riječi

⁴ Piše ovaj poznati novinar u Timesu 29. lipnja 1975:

»The latest report from *thee*- battle to stop the English language being ruined beyond

u radio-izvještajima veoma se ustalilo. Svjesni kritičkih primjedbi dijela slušalaca reporteri brane takav izgovor nenaglašenih riječi zbog njegove funkcije. Naglašavanje člana daje priliku za toliko potrebnu stanku, zamjenjuje engleske signale oklijevanja (*fillers*) koji se bilježe kao *uum* ili *er*. Opaža se da taj tip emfaze prodire i u druge stilove engleskog jezika, u parlament, sudnice i druge javne istupe. Burchfield sugerira da se to može smatrati novom crtom engleskog jezika u 20. stoljeću. Mi bismo dodali da je ovdje prvi put »sankcioniraju« jezični savjetnici, a koliko dugo ta crta postoji u jeziku, teško je reći s obzirom na to što nemamo zvučnih podataka o prijašnjim fazama spontanoga javnog govora.

d) I dok se ovdje »širokogrudno« dopušta da je naglašavanje obično nenaglašenih riječi obilježje jednoga jezičnog stila, drugo jedno obilježje, koje se posebno nalazi u intervjuima, ali je poznato i u svakodnevnim govornim interakcijama, doživljava kritiku i nepriznavanje. Riječ je o podešavanju govora voditelja intervjua prema govoru onoga kojega se intervjuiira na taj način da se ponovi neka njegova riječ koja ili izgovorom ili izborom ne odgovara onome što Burchfield smatra standardom. Međutim, i takav izbor, kojeg su reporteri i novinari koji intervjuiiraju često svjesni, ima svoju funkciju. Inzistiranje na »pravilnoj« riječi, odnosno upotreba druge vokabularske jedinice istog značenja, ali drugačijeg socijalnog obilježja, odvratila bi pažnju slušalaca od glavne teme, a moglo bi biti i netaktično prema osobi koja se ispituje. Poznati voditelj televizijskih i radio-razgovora Robin Day kaže da prefiks *anti-* iz spomenutog razloga u intervjuima s Amerikancima izgovara s diftongom [æntai], u razgovorima sa sindikalnim prvacima imenicu *dispute* naglašava na prvom slogu, a riječ *composite* izgovara s diftongom u posljednjem slogu [ait], kao što to i oni po tradiciji čine, iako nije uobičajeno u standardnom jeziku.⁽¹²⁾ Dakako da je zapaženo i obratnih slučajeva kad novinar svojim kolokvijalizmima ili upotrebom slanga utječe na ispitanika. Tako je zabilježeno da su poznati javni radnici upotrebljavali *kids* umjesto *children* (»What you really want is the washing machine back to get the *kids'* washing done«) ili neke emfatične strukture neobične za visokoga zdravstvenog činovnika (»no one knew what *the hell* a heart attack was«) u razgovoru s novinarom poznatom po svojim kolokvijalizmima. Teško je vidjeti osnovu po kojoj se emfatična upotreba nenaglašenih riječi tumači kao karakteristika stila kojim se služi radio, a spomenuto taktičko podešavanje jezika, toliko karakteristično za taj medij, odbacuje kao neadekvatno.

8. Oko »narodskog« pitanja kviri li se engleski jezik i oko toga tko se o tome brine u izvještaju imamo tri zanimljiva podatka:

a) Po svemu sudeći ljudi koji protestiraju protiv nekih upotreba u jeziku radija srednjih su godina ili stariji.

b) Njihova pisma imaju pogrešaka (»misspellings, poor syntax and other unpleasantness«).

c) Na pitanje kviri li se engleski jezik mladi radio-reporteri odgovaraju negativno, a stariji smatraju da jezik odlazi »do vraga« (*to the dogs*). Burchfield spominje trideset godina kao dobnu granicu od koje čovjek počinje zamjerati

repair by the illiterate pronunciation of it that many radio and television announcers, news readers and commentators adopt contain matter for hope as well as — . . . . matter for sorrow«.

ovome ili onome u jezičnoj upotrebi. Iz toga proizlazi da je generacijska razlika odlučna u popularnim ocjenama stanja u jeziku, što potvrđuje iskustvenu spoznaju. Vrijedi primijetiti i to da manje obrazovani ljudi više protestiraju protiv nekih upotreba, što bi se dalo tumačiti tako da protestirajući protiv nekih jezičnih upotreba protestiraju protiv drugih društvenih pojava poistovjećujući ih s dotičnim jezičnim upotrebama. Istraživačima stavova o jeziku ta pojava nije nepoznata.⁵

9. Ovdje ćemo donijeti izbor riječi i struktura koje su zabilježili članovi komisije (najviše Burchfield i njegovi suradnici na Oxfordskom engleskom rječniku) nakon jednomjesečnog praćenja programa i koje oni smatraju devijacijom od norme standardnog jezika kakav bi trebao biti na radiju. Onaj tko prati popularne polemike o pravilnosti engleske jezične upotrebe jedva da će naći nešto o čemu se već nije govorilo bilo u »savjetnicima« bilo u posebnim rubrikama novina i časopisa.

Naglasak na obično nenaglašenim gramatičkim riječima

A 16-year-old boy ...

Trying to do the best *for* the country

Nelogično slaganje u broju

The prosecution *have* finished *their* case

I kasnije u istom izvještaju

The prosecution *has* completed *its* case

Neslaganje u padežu

He will give another chance to you and *I*.

Pogrešan ili diskutabilan nastavak

adversary	kilometer
comparable	lamentable
contribute	preferable
dispute	primarily
exquisite	
formidable	

Uporaba poštapalica

I mean

You see

»Do you think many people feel *sort of* at the mercy of repair man ...«

Zamjenjivanje riječi u parovima

disinterested / uninterested

infer / imply

⁵ Stavovi prema jeziku afirmirano je područje istraživanja koje zadire u sociolingvistiku i socijalnu psihologiju. Zbirke radova iz tog područja jesu: Shuy R. i W. Fasold (urednici), *Language Attitudes: Current Trends and Prospects*, Georgetown University Press, 1973; H. Giles i R. N. St. Clair (urednici): *Language and Social Psychology*, B. Blackwell, Oxford, 1979.

Klišei

At this moment in time
In this day and age
At the end of the day

Tom bi se popisu moglo dodati i nešto pomodnih riječi i fraza koje navodi Donoghue ne kao izravne pogreške već kao odveć iskorištene šablone:

dodgy
scenario
I guess (Americanism)
pressure (as verb)
pressurized (instead of press)
does he have? (instead of 'has he...?')
situation 'a low-pay situation'; 'we're in a war situation', etc)

10. Zaključak. Stručnjak za engleski jezik prirodno je zainteresiran za mišljenja o kvaliteti jezične upotrebe, iako bi s mnogo više zanimanja želio čuti što bi u jednoj takvoj komisiji o jeziku radija izjavili ljudi dubljeg lingvističkog shvaćanja kao što su R. Quirk, G. Leech, D. Crystal, J. McH. Sinclair, oštrije svjesni relativnosti pojma »kvaliteta jezika«.

Iz izvještaja kakav jest možemo reći da se stav tih obrazovanih ljudi koji su spremni govoriti o stanju jezika znatno prilagođuje spoznajama historijske i sinkronijske lingvistike i sociolingvistike. Neizbježnost jezičnih promjena zbog sustava i pod vanjskim utjecajima, te svijest o postojanju jezičnih stilova modificiraju njihove sudove i ublažuju žestoke, neracionalne napadaje na suvremenu jezičnu upotrebu što smo ih drugdje nalazili (Kalogjera 1976. a, b).

Još ćemo jednom ustanoviti da osnova po kojoj se neke riječi, mjesta naglaska ili strukture, uza sve spomenute modifikacije, proglašuju manje prihvatljivima, nije lako uočljiva.⁶

LITERATURA

- Gimson, A. C.: *An Introduction to the Pronunciation of English*, Arnold, 1962. Levine, Bernard: *The Times*, 29. siječnja 1975, str. 16.
Kalogjera, Damir: *Amerenglish*, *Strani jezici*, 1/2 1976, str. 29—34.(a).
Kalogjera, Damir: *Three Types of Attitude towards American and British English*, *Studia Romanica et Anglica Zagrabienia*, 41—42 1976(b).
Quirk, Randolph: *Give Auntie a chance*, *The Observer*, 10. lipnja 1979.

⁶ Jednomjesečno praćenje emisija BBC-ja dovelo je Burchfielda na ideju da napiše kratak savjetnik za ljude s radija koji je objavljen prošle godine i koji ćemo prikazati u jednom od sljedećih brojeva ovog časopisa. Naslov mu je *The Spoken Word, A BBC Guide*.

BBC ENGLISH HEALTH CHECK

Summary

In spite of frequent generalizations to the effect that the standardization of English occurred spontaneously as distinguished from the standardization of some other world languages, cared for by the Academies, both OED and other dictionaries on the one hand and some highly influential »guides« on the other have acted as »noninstitutional institutions« in support of some choices of forms to be considered correct. Since BBC adopted RP and South Eastern type of English as its model, the usage of the radio has been felt as implicit standard, and when a certain kind of listeners notice something they are not used to in the usage of the radio they keep sending protest letters. Three people outside BBC have been commissioned to look into such complaints, to monitor radio programmes and offer their opinion about this matter. Their findings, reasonably optimistic, have been published in the booklet under review. The *deviations* from what they considered to be adequate radio language are of the kind that can be found as cautions in any of the well known guides. However the judgements of the three men commission, and particularly of R. Burchfield, have been modified by their awareness of language change and variations in language (styles or registers). The commission has pointed out that changes in language normally provoke protests and that certain features of the usage departing from written standard and attracting criticism are no deviations but the characteristics of radio talk (e. g. stressing grammatical words). It is somewhat strange that another typical feature of radio talk, especially in interviews (tactical choice of stigmatized words or pronunciation if the other party uses them), is branded as irritating deviations.

With the relativity of prescriptivism looming large in this text it becomes very difficult to justify in a scholarly way the basis for proscribing certain items of usage and it remains a matter of taste.